

Відгук

офіційного опонента

кандидата педагогічних наук **Передерій Ольги Леонідівни**
на дисертацію **ПУЧКО АННИ ОЛЕКСАНДРІВНИ**

«ОСОБЛИВОСТІ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ СТАРШИХ УЧНІВ У СУЧАСНИХ ВАЛЬДОРФСЬКИХ ШКОЛАХ НІМЕЧЧИНИ»

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність обраної теми пов'язана з економічними, культурними, соціальними змінами, які відбуваються сьогодні серед багатьох європейських країн світу. Сучасна вітчизняна освіта в цьому процесі посідає особливе місце і перебуває в стані активного реформування. Спостерігається прагнення до інтеграції у світовий і загальноєвропейський освітній простір, спрямованість на полікультурність. Євроцентристський вектор розвитку спонукає сучасне українське суспільство до трансформації вітчизняної освітньої системи, її функціонування на підставі ціннісних орієнтацій і пріоритетів, спрямованих на забезпечення формування всебічно розвиненої творчої особистості. Все це знаходить своє відображення в таких основоположних документах, як закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державна національна програма «Освіта. Україна XXI століття», Національна доктрина розвитку освіти України на 2012–2021 роки та ін.

Для вдалого вивчення і втілення кращих традицій світової педагогічної науки українське суспільство потребує об'єктивного й систематичного дослідження зарубіжного освітянського досвіду. Розвиток всебічно розвиненої творчої особистості можливий лише в тому разі, коли педагогічна система побудована на засадах дитиноцентризму. Проблеми гуманізації

освіти та запровадження нових педагогічних технологій певною мірою можуть бути вирішені шляхом використання альтернативних освітніх систем, до яких належить вальдорфська педагогіка, яка є однією із цілісних, гуманістично спрямованих педагогічних систем, апробованих та схвалених світовою спільнотою і орієнтована на всебічний гармонійний розвиток особистості учня.

Спостерігаючи значний прогрес у розвитку науково-педагогічної діяльності у сфері вальдорфської педагогіки за останні роки в Україні, ми можемо визначити позитивну динаміку розвитку цієї гуманістично спрямованої педагогіки.

Тема, яка лягла в основу досліджень Пучко А.О., має **наукову новизну** і теоретичне значення. Вперше в процесі досліджень вальдорфської педагогіки, як однієї з гуманістично орієнтованих педагогічних систем, було визначено й обґрунтовано: історико - теоретичні засади диференційованого навчання старших учнів та процесуально-педагогічні засади як система засобів внутрішньої диференціації навчання, що впливає на подальше формування суджень підлітків. Організація диференційованого (профільного) навчання в старших класах є запорукою максимального розкриття індивідуальності кожної дитини та пробудженням прихованих у ній задатків. Методи викладання навчального матеріалу у старшій вальдорфській школі орієнтуються на набуття підлітками здатності до самостійного судження та аналізу. Відтоді знання переходять на предметно – інформаційний рівень. Не менш важливого значення набуває вивчення практичних аспектів діяльності людини. Таким чином, диференційне навчання сприяє усвідомленню власних можливостей, формуванню адекватної самооцінки, створюють умови для самореалізації учня відповідно до його здібностей та нахилів.

З точки зору **практичного значення** дослідження його результати можуть бути вдало використані при написанні практико-орієнтованих посібників для вчителів загальноосвітніх закладів III ступеня та студентів педагогічних спеціальностей, при викладанні нормативних навчальних

дисциплін, розробці спецкурсів, підготовці лекцій, семінарів, практичних занять. Безумовно, матеріали дослідження сприятимуть подальшому реформуванню системи освіти в Україні, поглибленню структури та змісту диференційованого навчання старших учнів завдяки введенню в науковий обіг значної кількості невідомих і маловідомих документів. Структура роботи відповідає вирішенню поставлених завдань.

У першому розділі дисертанткою схарактеризовані історико - теоретичні засади диференційованого навчання старших учнів у вальдорфських школах Німеччини. **Особливо варто відмітити** здійснений автором дисертації поглиблений аналіз змісту сутності антропософських, феноменологічних, екзистенційних концептів навчання в освітній системі Німеччини, а також історіогенез зміни й трансформації освітніх моделей вальдорфської школи в суспільстві протягом століття. У цьому розділі схарактеризовано можливості вальдорфської педагогіки для формування й розвитку всебічно розвинутої, самостійної особистості. Спираючись на це, автор дослідження визначає організацію диференційованого навчання на старшому ступені як позитивний аспект, який впливає на розвиток соціального та професійного самовизначення старших учнів в цілому.

Слід відзначити всебічний і детальний аналіз вітчизняних та зарубіжних педагогів і науковців, спрямований на розкриття гуманістичних ідей в освіті, дидактико-методичних основ організації навчально-виховного процесу у вальдорфській школі та концептуальні засади диференційованого навчання у вальдорфських школах Німеччини тощо.

У другому розділі здобувачкою проаналізовано зв'язок між віковими етапами та психологічними особливостями розвитку старших учнів (від 14 до 21 року). **Слід зазначити** ґрунтовний та послідовний розгляд змісту навчально - виховного процесу, побудований на концептуальних засадах вальдорфської педагогіки. **Важливо також приділити увагу** стосовно розглядання авторкою науково – теоретичних методів, що сприяють формуванню самостійного судження у підлітка, а саме: спостереження,

експериментальне дослідження, створення проблемних ситуацій для особистого вибору своєї позиції учнями, використання аналітичного підходу до розуміння загальних взаємозв'язків природи та суспільства, ознайомлення з його ідеями та ідеалами. Отже, все це спонукає його мислити, розуміти й усвідомлювати свій вибір у суспільному житті та відповідати за нього в подальшому.

У цьому розділі авторка приходить до дуже важливого висновку відповідно до теми дослідження про те, що вальдорфська педагогіка, як антропософська система розвитку та навчання створює умови для розвитку особистості старших учнів, які свідомо і самостійно обирають свій життєвий шлях, визначаючи свою подальшу долю.

У третьому розділі зокрема опису створення та розвитку вальдорфського руху в Україні в цілому, авторкою дисертації було проаналізовано роботу Асоціації вальдорфських ініціатив в Україні, як на теренах країни так і співпрацю з міжнародними організаціями. Спираючись на проведені науково-педагогічні і психолого-педагогічні дослідження в рамках всеукраїнського експерименту, результатами яких був порівняльний аналіз якості знань учнів традиційної школи і шкіл з вальдорфської педагогіки, Пучко А. О. підтвердила успішність педагогічного процесу вальдорфської системи, а також її можливості до вдалого інтегрування в освітній простір України .

Грунтовний розгляд змісту міжнародних семінарів для вальдорфських вчителів старшої школи, який зорієнтовано на організацію навчального процесу учнів 12 класів, постає дуже актуальним для українських вчителів, які стоять на порозі нових сучасних реформ в галузі освіти.

Основні висновки роботи відповідають вирішенню поставлених завдань. Вважаємо всі формальні вимоги до дисертаційної роботи витримані, основні зауваження та пропозиції такі:

1. Посилання на деякі факти стосовно сучасного розвитку вальдорфської педагогіки в Україні на сьогодні вважаємо не актуальними, тому що в цьому питанні є багато змін й більш нова інформація (с. 160, 161).

2. При розкритті актуальності теми дослідження, пошукувачеві слід було б ретельніше опрацювати наукові праці сучасних вітчизняних вчених з питань розвитку вальдорфської педагогіки та інтегрування її в сучасну українську школу, адже поза увагою опинилися дисертації таких дослідників, як Л. В. Литвин, О. М. Лукашенко, С. Є. Лупаренко, В. В. Новосельська, В. В. Партола та інші.

3. На нашу думку, потребують більш детального висвітлення особливості професійної підготовки сучасного вальдорфського вчителя, підвищення його фахової кваліфікації в зв'язку з особливостями диференційованого навчання учнів старших класів.

4. У деяких частинах тексту дисертації спостерігаються синтаксичні ускладнення, які не дають можливості цілісно охопити змістовний сенс й характер речення.

5. Зважаючи на актуальність дисертаційного дослідження для сучасної системи середньої освіти України, було б доцільно приділити увагу інтеграційним можливостям впровадження вальдорфської педагогіки в загальну систему освіти. На наш погляд, розробка конкретних пропозицій й рекомендацій щодо втілення такого впровадження значно б збагатила сучасну педагогічну науку.

Водночас, висловлені зауваження не знижують наукової цінності дисертації та загальної якості роботи. Дана робота є серйозним, вдалим, самостійним і завершеним дослідженням, що вносить суттєвий внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки.

Таким чином, дисертаційне дослідження Пучко Анни Олександрівни «Особливості диференційованого навчання старших учнів у сучасних вальдорфських школах Німеччини» служить реалізації поставлених наукових

цілей і завдань, сприяє ефективному реформуванню середньої школи в Україні та відповідає вимогам п. п. 9, 11-15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

Кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
педагогіки та психології
Дніпропетровського обласного
інституту післядипломної педагогічної освіти

Передерій О.Л.

*Згідно з вимогами стат. 13 Закону України № 248/98-ВР
Про внесення змін до Закону України № 248/98-ВР*